

С Т А Н О В И Щ Е

Относно дисертационния труд „Теория на орнамента. Православният стенописен орнамент по българските земи от 11ти до края на 19ти век – история, развитие, закономерности.“ на

Йордана Кунчева Коева

за присъждане на образователната и научна степен “доктор“ в научна специалност 05.08.04 - изкуствознание и изобразителни изкуства от **проф. Тома Върбанов** – научен ръководител

Йордана Коева завърши бакалавърска и магистърска степен в специалност „Стенопис“ на Националната Художествена Академия в курса, който ръководех и затова ще си позволя няколко думи за нея и нейната работа през последните 6 години.

Попаднала в състава на един силен курс, с добрата си професионална подготовка и талант, тя успяваше не само отлично да се справя с учебните си задачи, но и да спечели няколко вътрешни конкурси, както и международни конкурси за участие в студентски прояви. Много активна, прецизна и задълбочена в работата си, само за последните три години от следването, тя реализира няколко сериозни стенописни композиции - в оживения интериор на Нюзрума на в. „Дума“, както и в редакциите на вестниците „24часа“ и „Труд“. Освен тях, през същия период, тя успешно се справи и с два сакрални обекта - композиция в храма „Св. Георги“ - София, и цялостното проектиране и авторско изпълнение на стенописите в параклиса „Св. Йоан Златоуст“ в двора на Българското Национално Радио. Тези два обекта насочиха вниманието и към проблемите на православния храм, стимулираха желанието и да работи в тази сфера и естествено определиха избора на темата за настоящата дисертация.

Както към художествените си творчески прояви, тя подходи добросъвестно, задълбочено и коректно и към изискванията на теоретичния труд и научната работа. Дисертационният труд на Йордана Коева съдържа Увод и 5 глави, развити на структурния принцип - от общите закономерности към основния компонент - характеристика на православния стенописен орнамент по българските земи от 11ти до края на 19ти век.

Глава 1 – „Орнамент – състояние на проблема и неговото място в изкуствознанието“ разглежда основните понятия, използвани в труда и систематизира съществуващите публикации от български и други автори по темата, техните заключения и становища. Разгледани са трудовете на арх. Рошковска, на Захари Димитров и Борис Шаров, а така също и на чуждестранните автори М.А. Расине, Дюпон-Обервил, Оуен Джоунс, Ф.С. Майер и проф. А. Баршников.

Глава 2 - „Историческото развитие на орнаменталната украса в православната сакрална стенопис по българските земи“ проследява историческия път на езическия и раннохристиянски орнамент до последователното му развитие в сакралната практика от 11ти до 19ти век. Разгледан е проблема и през визията на Самоковската, Тревненската и Банско-Разложката художествени школи, а така също и някои тенденции, характерни за православния орнамент през 20ти век.

Глава 3 - „Символи в православния орнамент“, както и следващите две глави, съдържат основните, същностни страни на дисертационния труд и в своята последователност и единство най-много определят неговата изследователска стойност и практическо значение. Тук са разгледани интересните символни значения на елементите от геометричния, растителния и зверинния орнамент, както и символиката на цветовете и числата, използвани във формообразуването на православната декоративна украса.

Глава 4 - „Теория на орнамента“ е с най-широкообхватно съдържание, конкретно разглежда фундаментални за дисертацията въпроси. Те са групирани в два раздела. Първият - „Орнаментът и църковната архитектура“ включва основните понятия в тази дейност, важния професионален проблем за мястото на орнамента в църковната архитектура и различните видове орнаментални мотиви - геометрични, растителни и други. Вторият раздел - „Закономерности в строежа и композицията на орнамента“ разглежда въпросите за категориите орнаменти (ленти, розети, възли, мрежи и др.) и проблемите на симетрията и ритъма в тази деликатна и трудна част от работата на зографа.

Глава 5 - „Орнаментът в паметниците на българската църковна стенопис“ разглежда хронологично 21 български храма и развитието на орнамента в тях. Те са селектирани не на принципа на тяхната обща значимост, а на базата на тяхното физическо състояние и на степента на участието на дисертационния проблем. Тази глава прави конкретно изследване в тези вече познати национални паметници. В анализите се изявява личното отношение на авторката, вещината в нейната работа и дълбочината и компетентността на самото изследване.

Посочените от дисертантката приноси напълно се потвърждават от съдържанието и качествата на труда. Особено важен е не само събирателния момент, а най-вече - вторият и третият принос от посочените, свързани с допълване на документацията за изследваните паметници и разглеждането на православния орнамент във връзката му със символиката. Убеден съм, че трудът е високо стойностен и оригинален и наред с научните си качества ще има и голямо практическо значение за всички художници, работещи в сферата на православната стенопис. Достоинствата на дисертационния труд ми дават основание да предложа - неговата авторка Йордана Коева да бъде удостоена с докторска степен.

06.10.2013

проф. Тома Върбанов